

En hållbar svensk politik i fråga om valar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2003/04:124 En hållbar svensk politik i fråga om valar samt fem följdmotioner med totalt 17 yrkanden. I betänkandet behandlas också två motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2003. Propositionen innehåller en redovisning av den politik som har förts samt riktlinjer för den framtida svenska valpolitikens utformning och organisation. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om övergripande principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar. Samtliga motionsyrkanden avstyrks. I betänkandet finns åtta reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	5
Utskottets överväganden.....	7
Principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar.....	7
Bifångster av valar m.m.	9
Hållbart nyttjande av valar.....	13
Forskning om valar.....	15
Organisation av arbetet med valpolitik.....	17
Reservationer.....	20
1. Principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar, punkt 1 (m).....	20
2. Bifångster av valar, punkt 2 (fp).....	21
3. Kompensation till yrkesfiskare, punkt 3 (kd).....	21
4. Turistnäringen och valar, punkt 4 (m).....	22
5. Hållbart nyttjande av valar, punkt 5 (mp).....	22
6. Forskning om valar, punkt 6 (fp, kd).....	23
7. EU-samarbete om valar, punkt 8 (fp, kd).....	23
8. Samråd inför IWC, punkt 10 (fp, kd).....	24
Särskilt yttrande.....	25
Förbud mot drivgarn (m, c)	25
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	26
Propositionen.....	26
Följdmotioner.....	26
Motion från allmänna motionstiden hösten 2003.....	27

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar**

Riksdagen godkänner regeringens förslag om övergripande principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:124 och avslår motionerna 2003/04: MJ51 yrkandena 1 och 2, 2003/04: MJ52 yrkandena 1 och 7 samt 2003/04: MJ408 yrkande 9.

Reservation 1 (m)

2. **Bifångster av valar**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ50, 2003/04: MJ51 yrkande 3, 2003/04: MJ53 yrkande 3 och 2003/04: MJ408 yrkande 8.

Reservation 2 (fp)

3. **Kompensation till yrkesfiskare**

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ49.

Reservation 3 (kd)

4. **Turistnäringen och valar**

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ51 yrkande 4.

Reservation 4 (m)

5. **Hållbart nyttjande av valar**

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ52 yrkandena 2–4.

Reservation 5 (mp)

6. **Forskning om valar**

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ53 yrkande 4.

Reservation 6 (fp, kd)

7. **Internationella valfångstkommissionen**

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ52 yrkande 5.

8. **EU-samarbete om valar**

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ53 yrkande 2.

Reservation 7 (fp, kd)

9. **Representation vid IWC**

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ52 yrkande 6.

10. Samråd inför IWC

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ53 yrkande 1.

Reservation 8 (fp, kd)

Stockholm den 1 juni 2004

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Lennart Fremling (fp), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Jan Andersson (c), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Nilsson (s), Anita Brodén (fp), Björn von der Esch (kd) och Gunnar Goude (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksdagen beslutade den 29 oktober 2003 att tillkännage för regeringen att den svenska politiken i valfrågor skall formuleras grundligt och att regeringen därför skyndsamt för riksdagen bör redovisa den politik som förts de senaste tio åren samt lägga fram förslag om hur den framtida politiken skall utformas och organiseras (bet. 2003/04: MJU3, res. 9, rskr. 2003/04:10). Till följd av detta lämnade regeringen i april 2004 till riksdagen proposition 2003/04:124 En hållbar svensk politik i fråga om valar. I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner regeringens förslag om övergripande principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar. Propositionen har utarbetats i samarbete med Vänsterpartiet.

Med anledning av propositionen har fem motioner med totalt 17 yrkanden väckts. Utskottet har valt att därutöver behandla två motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2003, vilka berör frågor som tas upp i propositionen.

Utskottet har i ärendet uppvaktats av förbundet Djurens Rätt.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller riktlinjer för den framtida svenska valpolitikens utformning och organisation samt en redovisning av den politik som har förts i förhållande till den utveckling som ligger till grund för dagens situation. I propositionen redovisas hur århundradens överexploatering av valbestånden har lett till en mycket kraftig minskning av deras storlek och utbredning samt hur bildandet av Internationella valfångstkommissionen (The International Whaling Commission, IWC) efterhand möjliggjort en kontroll av valjakten. Vidare beskrivs hur Sverige, utifrån ett perspektiv av bevarande och hållbart nyttjande, har bidragit till att införa ett temporärt stopp för kommersiell valjakt samtidigt som möjligheten till husbehovsjakt för ursprungsbefolkningar behållits. Därefter beskrivs hur Sverige har agerat för att tillsammans med andra bevarandeariktade länder skapa en internationellt accepterad förvaltningsplan som garanterar IWC:s fortsatta kontroll av valjakten.

I propositionen redovisas ett antal frågor som regeringen anser viktiga i det fortsatta arbetet med att bevara och hållbart nyttja världens valar. Bestånden av stora valar bör tillåtas växa så att de kan fylla sina naturliga funktioner i ekosystemen. Detta bör ske genom att Sverige i internationella forum verkar för att antalet skyddade områden ökar, att olika former av miljöstörningar motverkas och att bifångsterna minskar. Förvaltningen av valar bör ske genom IWC. Alla former av nyttjande bör ske utifrån ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen baserad på bästa tillgängliga vetenskapliga bedömningar. Valskådning bör prioriteras som nyttjandeform samtidigt som ursprungsbe-

folkningars rättigheter beträffande nyttjande av valar beaktas. Kommersiell jakt på valar kan ske först efter det att IWC utan reservationer antagit en ny förvaltningsplan som utgår från existerande jaktkvotsbestämmelser. Förvaltningsplanen bör kombineras med utökade regler för kontroll och övervakning. Samtidigt bör den vetenskapliga jakten regleras. En förvaltningsplan baserad på ovanstående principer kommer att möjliggöra jakt enbart på ett fåtal bestånd och sannolikt i mindre omfattning än i dag. Forskning om valar bör fortsatt bedrivas såväl nationellt som internationellt och ske med icke dödliga metoder. Vad gäller tumlare och nationell valpolitik är, utöver de ovan angivna generella målsättningarna, målet att bestånden skall återskapas till 80 % av den naturliga nivån. Den fysiska och kemiska miljön bör i möjligaste mån restaureras och om behov finns av särskilt skyddade områden bör sådana skapas. Bifångster av tumlare bör till år 2010 minska till högst 1 % av beståndens storlek samt ljudskrämmare och bifångstövervakning införs i enlighet med ministerrådets beslut. Drivgarnsfiske av lax skall efter en utfasningsperiod förbjudas efter den 1 januari 2008. Teknisk utrustning och selektiva redskap skall successivt utvecklas så att bifångstmålet kan uppnås och ett program för att bedöma bifångsterna i icke övervakade fisken skall upprättas. En samordning av den totala marina övervakningsverksamheten bör ske för att effektivisera kunskapsinsamlingen rörande marina däggdjur och fåglar samt bifångster av dessa.

Utskottets överväganden

Principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i propositionen och tillstyrker förslaget om övergripande principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar. Utskottet avstyrker fem motionsyrkanden (m, kd) som berör regeringens politik i valfångstfrågor.

Jämför reservation 1 (m).

Propositionen

Regeringen föreslår att svensk valpolitik skall baseras på

- principerna om bevarande av biologisk mångfald och hållbart nyttjande
- ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen utifrån bästa tillgängliga vetenskapliga bedömningar
- högt ställda jaktetiska principer och
- internationell samverkan.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ408 (kd) framhålls att den svenska politiken i valfångstfrågor måste formuleras grundligt av riksdagen. Regeringen bör därför skyndsamt redovisa den politik som har förts i valfrågor de senaste tio åren och lägga fram förslag om hur den framtida politiken skall utformas och organiseras (yrkande 9). Motionärerna bakom motion 2003/04: MJ51 (m) yrkande 1 påpekar att det inte bara är valar som är hotade. Samma principiella politik, med liknande angreppssätt och åtgärder, bör gälla för samtliga hotade arter, åtminstone däggdjur och fåglar. Ett sådant förhållningssätt underlättar förståelsen för skyddsåtgärder (eller avsaknaden av sådana), vilket bidrar till minskade konflikter mellan människor som sätter bevarandeaspekter främst och dem som är mer restriktiva. Därtill undviker man att politiken för hotade arter blir djurslagsspecifik. I yrkande 2 efterlyses ett bättre beredningsunderlag för regeringens förslag. Enligt motionärerna är de övergripande principerna i propositionen i huvudsak invändningsfria medan det blir mer problematiskt när regeringen beskriver hur principerna skall uppnås. Avsnittet om miljöhot liksom det om tumlaren består nästan enbart av spekulationer. Det är inte en tillfredsställande grund vare sig för riksdagens beslut eller för regeringens vidare direktiv till myndigheter. I stället för att spekulera bör regeringen ta fasta på de fakta som finns eller, om de är bristfälliga, utöka kunskapen på området. Enligt motion 2003/04: MJ52 (m) yrkande 1 bör riksdagen avslå regeringens förslag om övergripande principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar. I yrkande 7 begärs att regeringens valpolitik omformuleras.

Enligt motionären är det viktigt för den framtida havsmiljön och alla marina däggdjur att en heltäckande skyddszon finns. Vidare är det viktigt att inom IWC arbeta med ett klart mål, en synlig ambition och enligt de riktlinjer riksdag och regering lagt fast för miljöarbetet i stort. Ledstjärna för den svenska valfångstpolitiken skall vara att stå som garant för att IWC:s förbud mot kommersiell valjakt bibehålls. Forskning om valar skall vara en grundpelare. Valar är indikatorer för hur världshaven mår och Sverige skall vara med i det internationella arbete som redan pågår för att identifiera de största farhågorna, eventuella framtida mål samt lösningar för valarnas kända och okända problem i havsmiljön. Sverige bör verka för att svensk miljöpolitik tillämpas inom alla internationella konventioner som rör miljöfrågor.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i propositionen utgör valbestånden en uppmärksammas och omistlig del av världens biologiska mångfald. De har utgjort, och utgör till viss del fortfarande, en väsentlig del av de marina ekosystemens rovdjur av stor vikt för ekosystemens struktur och funktion. Århundraden av överutnyttjande har lett till en situation där många arter är allvarligt hotade och mängden valar reducerad till några procent av de ursprungliga bestånden. Principerna om bevarande av biologisk mångfald och hållbart nyttjande har varit centrala i den process som styrt utvecklingen av frågor rörande nyttjandet av levande biologiska resurser. Detta manifesterades vid Stockholmskonferensen år 1972, av Brundtlandkommissionen år 1987, vid Riokonferensen år 1992, vid ikraftträdandet av konventionen om biologisk mångfald och senast i Johannesburg år 2002.

Utskottet delar regeringens uppfattning att valar i första hand bör nyttjas på ett icke dödligt sätt genom exempelvis ekoturism och valskådning. I den mån valjakt äger rum måste den utgå från ekosystemansatsen och bedrivs utifrån försiktighetsprincipen baserad på bästa tillgängliga vetenskapliga bedömningar. All jakt bör ske i överensstämmelse med högt ställda jaktetiska principer på ett sådant sätt att djurens lidande minimeras. Som framhålls i propositionen framförde Sverige vid inträdet i Internationella valfångstkommissionen (IWC) år 1979 att de marina däggdjuren är en del av världens gemensamma egendom. Efter ett minst tioårigt moratorium är Sverige berett att diskutera ett återupptagande av valjakten om den baseras på vetenskapligt underlag. Detta skall fortfarande vara Sveriges grundinställning. Valar vistas huvudsakligen i internationellt vatten och kan företa mycket långa vandringar. Många bestånd är beroende av parnings- och uppväxtområden i skilda delar av världen. Bevarandet och förvaltningen av valar är därför i högsta grad en internationell angelägenhet, och utskottet anser i likhet med regeringen att svensk valpolitik skall baseras på bredast möjliga internationella samverkan. Sverige bör organisatoriskt prioritera det internationella arbetet inom bl.a. IWC, CITES (Convention on International Trade in Endangered Species) och ASCOBANS (Agreement on the Conservation of Small Cetaceans of the Baltic Sea, Northeast Atlantic, Irish Sea and North Sea). Med det anförda

tillstyrker utskottet regeringens förslag om övergripande principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar. Därmed kan motion 2003/04:MJ408 (kd) yrkande 9 i allt väsentligt anses tillgodosedd. Motionen bör därmed i berörd del lämnas utan riksdagens vidare åtgärd. Vidare avstyrker utskottet motionerna 2003/04:MJ51 (m) yrkandena 1 och 2 samt 2003/04:MJ52 (m) yrkandena 1 och 7 i den mån de inte kan anses tillgodosedda med det anförda.

Bifångster av valar m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden (m, kd, fp) om åtgärder mot bifångster av tumlare. Utskottet hänvisar bl.a. till att regeringen skall analysera läget och överväga vilka eventuella ytterligare åtgärder som behöver genomföras. Utskottet avstyrker också ett yrkande (m) om stöd till turistnäringen, med hänvisning till vad som anförs i propositionen.

Jämför reservationerna 2 (fp), 3 (kd) och 4 (m).

Propositionen

I propositionen framhålls att Sverige bör verka inom internationella forum för att minska bifångsterna av valar inom fisket. Sverige bör inom ramen för EU:s gemensamma fiskepolitik verka för att bifångster av valar minimeras genom en fortsatt utveckling av bl.a. selektiva fiskeredskap och hållbara fisken samt där så behövs genom skapande av stängda områden och intensifierad övervakning. EU:s ministerråd antog våren 2004 en förordning för att minska bifångsterna av småvalar inom fisket. Förordningen innebär att fiske med drivgarn fr.o.m. år 2008 är förbjudet i Östersjön och att sådant fiske gradvis skall fasas ut fr.o.m. år 2005. Vidare skall ljudskrämmare införas i vissa fisken längs sydsvenska Östersjökusten och system skapas för övervakning av bifångster i såväl Östersjön som Västerhavet. I övrigt bör Sverige i enlighet med ekosystemansatsen fullfölja Fiskeriverkets och Naturvårdsverkets åtgärdsplan för tumlare, så att målet om att bifångsterna skall reduceras till högst 1 % av bestånden uppnås till år 2010. Sverige bör verka inom ASCO-BANS och EU för att arbetet med att bevara tumlaren stärks. Områden på svenskt vatten som är särskilt viktiga för tumlaren bör identifieras och vid behov skyddas. Ett inventerings- och informationsprogram för småvalar, samordnade med marina övervakningsprogram, bör skapas som en del av miljöövervakningen. Möjligheten att se tumlare i Sverige bör underlättas. Sverige bör också verka för att marin ekoturism i form av t.ex. valskådning bedriven på ett ansvarsfullt sätt stöds och att speciella program för marin ekoturism med valskådning stimuleras i utvecklingssamarbetet med andra länder.

Motionerna

I motion 2003/04:MJ408 (kd) yrkande 8 framhålls att det är särskilt angeläget att minska bifångsten av tumlare, som är den enda valart som förekommer i Östersjön. Tumlarerna har varit på tillbakagång i svenska vatten sedan 1960-talet. Oavsiktliga bifångster inom fisket pekats ut som den huvudsakliga orsaken. Motionärerna ställer sig i huvudsak positiva till förslaget till rådsförordning om åtgärder mot oavsiktlig fångst av valar vid fiske. Förslaget innebär bl.a. en begränsad användning av drivgarn i Östersjön samt obligatorisk användning av ljudskrämmare vid vissa typer av fiske. Forskning pågår kring effekten av de senare, som skall avskräcka tumlarna från att närma sig näten. Rådsförordningen tas även upp i ett antal andra motioner. I motion 2003/04:MJ49 (kd) hänvisas till jordbruks- och fiskerådets beslut om förordningen den 22 mars 2004. Motionärerna ifrågasätter om de regler som föreskrivs är proportionerliga i förhållande till de problem de avser lösa. Beträffande ljudskrämmare hänvisar motionärerna till att forskning pågår kring effekten av dessa. Angående begränsad användning av drivgarn framhålls att restriktioner i första hand är aktuella för Nordsjön. Ett av delmålen i miljö kvalitetsmålet Hav i balans och levande kust och skärgård föreskriver att bifångsten av tumlare får vara högst 1 % av bestånden. Enligt motionärerna är denna målsättning redan uppfylld. Vidare påpekas att förbudet mot drivgarn får starkt negativa konsekvenser för laxfisket på den svenska syd- och ostkusten. I praktiken torde åtgärden omöjliggöra ett kommersiellt laxfiske i Östersjön. Regeringen bör därför återkomma med förslag om hur berörda fiskare fullt ut skall kompenseras för de förluster som inskränkningen av deras fiskeverksamhet innebär. I motion 2003/04:MJ50 (m) hävdas att ett förbud mot drivgarn helt kommer att slå ut det svenska laxfisket. Enligt en samstämmig fiskekår har det inte förekommit tumlare på ett halvt århundrade i de delar av Östersjön där svenskt laxfiske bedrivs. Det är orimligt att under utfasningstiden förse drivgarnen med ljudskrämmare till stora kostnader utan att veta hur effektiva dessa är i praktiken. Beträffande de speciella övervakare som skall finnas ombord på större båtar framhålls att kostnaden för att ha en observatör ombord beräknas till ca 20 000 kr per vecka. Motionärerna anser att det är orimligt att på så lösa grunder införa restriktioner och övervakningsprogram för att undvika bifångster av en art som inte förekommer i de aktuella fiskevattnen. Att sedan gå vidare och införa ett totalförbud mot drivgarn och på så sätt slå ut det yrkesmässiga svenska laxfisket i Östersjön är än mer orimligt. I motion 2003/04:MJ51 (m) framhålls att regeringen själv anför att bifångsterna av tumlare i Östersjön gradvis minskat och inte förekommit under senare tid och att förslaget om förbud mot drivgarn därmed blir utan materiellt innehåll. Ett förbud förändrar bara de svenska fiskarnas konkurrenssituation utan att få någon effekt på beståndet av tumlare i Östersjön. Regeringens förslag bör därför inte genomföras (yrkande 3). Motionärerna bakom motion 2003/04:MJ53 (fp) påpekar att Fiskeriverket och regeringen ansåg att åtgärderna inte var relevanta innan EU-beslutet fattades, bl.a. med hänsyn till att kostnaden för fiskerinäringen ansågs bli för hög. I gengäld har

delar av miljörörelsen drivit krav på förbud mot drivgarn och införande av ljudskrämmare. Regeringen bör därför utreda effekterna av besluten (yrkande 3).

Motion 2003/04:MJ51 (m) lyfter fram propositionens förslag om att möjligheten att se tumlare i Sverige skall underlättas. Motionärerna anser att det är utmärkt om ny turistverksamhet kan etableras och förutsätter att regeringens avsikt är att underlätta för privata entreprenörer att bedriva valskådningsverksamhet. Någon konkurrerande statsstödd verksamhet är inte acceptabel heller inom detta område (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Bifångster av valar inom fisket är ett hot mot många arter och bestånd av valar. Antalet på detta sätt dödade, främst mindre, valar uppskattas enligt propositionen till minst 300 000 per år. För vissa speciellt hotade bestånd kan detta medföra utrotning. Eftersom valars reproduktionshastighet är mycket låg är de generellt känsliga även för mindre ökning av dödligheten. Som framhålls i propositionen medför svenskt fiske bifångster av framför allt tumlare genom användning av cirka tio olika typer av redskap. Det största antalet bifångster förekommer på västkusten, där tumlarbeståndet är störst. Huvudproblemet finns emellertid i Östersjön, där beståndet i dag uppgår till endast 100–200 individer. Så sent som på 1960-talet uppgick de rapporterade bifångsterna till omkring 15 tumlare per år, för att sjunka till knappt 5 per år vid 1990-talets början. Utskottet konstaterar att inga bifångster av tumlare i Östersjöfisket har rapporterats via yrkesfiskarnas loggböcker under de senaste åren, medan Naturhistoriska riksmuseet fått in i 13 tumlare från Östersjön under de senaste tio åren. Enligt ett delmål inom miljökvalitetsmålet Hav i balans och levande kust och skärgård får de totala bifångsterna av tumlare uppgå till högst 1 % av bestånden. Enligt Fiskeriverkets och Naturvårdsverkets åtgärdsplan för tumlare från maj 2003 skall de totala bifångsterna av tumlare i Västerhavet i svensk ekonomisk zon år 2006 understiga 1,7 % av den svenska delen av beståndet. Bland åtgärderna märks en ny heltäckande inventering av bestånden, regelbunden uppsamling av spökgarn (borttappade garn), utformning av alternativa torskfiskeredskap, utveckling av ljudskrämmare, studier av bifångster genom intervjuer och observatörer, inrättande av en nationell bifångstgrupp samt utökad informationsverksamhet. Av planen framgår vidare att ljudskrämmare föreslås bli obligatoriskt på bl.a. de fisken i Västerhavet som fångar flest tumlare, om bifångsterna inom området överstiger 1,7 % av den svenska delen av bestånden. Samtliga åtgärder skall genomföras i nära samarbete med yrkesfiskarna. Som regeringen anför innebär beslutet om EU:s nya förordning för att minska bifångsterna av småvalar inom fisket bl.a. att drivgarnsfiske i Östersjön förbjuds fr.o.m. år 2008. Enligt vad utskottet erfarit kommer regeringen att analysera läget och utifrån rådsförordningen, miljökvalitetsdelmålet om bifångster samt Fiskeriverkets och Naturvårdsverkets åtgärdsplan för tumlare överväga vilka eventuella ytterligare åtgärder som behöver genomföras beträffande bifångster av tumlare.

Därefter avser regeringen att återkomma i frågan. Samtidigt arbetar myndigheterna vidare med åtgärdsplanen, vilket bl.a. innebär satsningar på alternativa redskap (burar och långrev i stället för nät vid bl.a. torskfiske) och införande av övervakningsprogram för de båtar som inte omfattas av observatörs- och ljudskrämselprogrammen. Som framhålls i propositionen kan i ett längre perspektiv ett omfattande användande av ljudskrämmare innebära vissa negativa effekter. Därför är det viktigt att metoden utvecklas genom bl.a. interaktiva funktioner. Vidare bör man, som regeringen framhåller, överväga att stänga vissa för tumlaren känsliga områden för fiske om det är vetenskapligt motiverat. När det gäller laxfisket har utskottet tidigare konstaterat (bet. 2003/04:MJU13) att det finns ett långsiktigt internationellt åtgärdsprogram, Salmon Action Plan, som har tagits fram av Fiskerikommissionen för Östersjön. Denna plan, som ligger till grund för förvaltningen av all Östersjölox och har till syfte att säkra vildlaxstammarnas fortbestånd, har implementerats genom ett svenskt åtgärdsprogram. Under hösten 2003 har åtgärder för att minska bifångster av tumlare diskuterats. I sammanhanget har en utfasning av drivgarnsfisket i Östersjön aktualiserats, vilket eventuellt kan komma att medföra att det framtida laxfisket i Östersjön måste bedrivas med andra redskap. Utskottet delade regeringens uppfattning att Fiskeriverket bör få i uppdrag att utveckla selektiva metoder för ett utökad fiske efter fettfeneklippt lax. Därtill konstaterades att regeringen avser att i internationella förhandlingar verka för att ökade möjligheter skapas för Sverige att utnyttja denna resurs. Mot bakgrund av det arbete som pågår på området anser utskottet att det inte finns behov av ett riksdagsuttalande med anledning av motionerna 2003/04:MJ50 (m), 2003/04:MJ51 (m) yrkande 3, 2003/04:MJ53 (fp) yrkande 3 samt 2003/04:MJ408 (kd) yrkande 8. Motionerna avstyrks i berörda delar. Vidare avstyrks motion 2003/04:MJ49 (kd).

Som regeringen anför har valar genom sin storlek och sitt beteende alltid fascinerat människan. Genom att ha varit skyddade från jakt har flera valbestånd ökat och valarna har möjligen också blivit mer orädda. Detta har öppnat vägen för en snabbt växande marin ekoturism, där valskådning utgör ett av de största inslagen. Det är sannolikt att valskådning även rent ekonomiskt ger större vinning än vad en möjlig valjakt i dag hade gett. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är önskvärt att valskådning som inkomstkälla i kustområden utvecklas. Det är också viktigt att hänsyn tas till valskådningens intressen vid olika beslut rörande valjakt. Valjakt minskar valskådningens lönsamhet om den sker inom samma geografiska område, eftersom sannolikheten för observationer minskar. Utskottet instämmer därför i att Sverige inom IWC bör verka för att valskådningens intressen prioriteras när konflikter föreligger. Eventuell valjakt bör ske inom områden där andra länders övriga intressen inte berörs. Valskådning måste dock bedrivas utifrån IWC:s riktlinjer på ett sådant sätt att valarna inte skadas och att störningarna minimeras. De praktiska förutsättningarna för att se tumlare i Sverige bör underlättas

genom att åtgärder för detta ändamål stimuleras. Utskottet föreslår med det anförda att motion 2003/04: MJ51 (m) yrkande 4 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Hållbart nyttjande av valar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker tre motionsyrkanden (m) om hållbart nyttjande och jakt på valar mot bakgrund av vad som anförs i propositionen.

Jämför reservation 5 (mp).

Propositionen

Regeringen anser att förvaltningen av världens valbestånd bör regleras internationellt av IWC och utgå från ekosystemansatsen samt målet om bevarande av biologisk mångfald. Förvaltningen bör baseras på principen om hållbart nyttjande med hänsyn tagen till försiktighetsprincipen tillämpad enligt bästa tillgängliga vetenskapliga bedömningar. Kommersiell jakt bör regleras av IWC och förbli förbjuden till dess alla länder inom organisationen förpliktigar sig att följa strikta, fastställda regler för jaktens bedrivande, reglering och övervakning. Kommersiell jakt bör därefter bedrivas inom respektive lands anslutande vattenområden, under internationell övervakning och enligt av IWC fastställda regler. Jakt på valar bör bedrivas enligt högt ställda etiska principer i enlighet med en kommande förvaltningsplan inom IWC och på ett sådant sätt att djurens lidande minimeras. De länder som bedriver valjakt bör kontinuerligt arbeta för att jaktmetoderna förbättras så att avlivningstiden och lidandet minimeras. Om högt ställda etiska krav på jakt inte kan uppfyllas bör jakt inte tillåtas. Sverige bör, inom ramen för IWC:s regelverk, fortsatt verka för att tillgodose ursprungsbefolkningars traditionella beroende av sådana förnybara resurser som är livsviktiga för deras kulturella, ekonomiska och fysiska välbefinnande.

Motionen

I motion 2003/04: MJ52 (m) yrkande 3 reses invändningar mot att regeringen genomgående använder begreppet hållbart nyttjande. I propositionen fastställs att förvaltningen av världens valbestånd bör regleras internationellt av IWC, utgå från ekosystemansatsen och målet om biologisk mångfald samt baseras på principen om hållbart nyttjande. Med dessa termer har regeringen uppenbarligen för avsikt att föra en politik där kommersiell valfångst skall accepteras. Motionären hävdar att valarnas biologi och livsvillkor inte gör det möjligt att använda termen hållbart nyttjande gentemot dessa mycket långsamt reproducerande marina däggdjur som dessutom hotas av en försämrad havsmiljö. Enligt yrkande 2 framstår det som inkonsekvent att regeringen först konstaterar att skyddet mot kommersiell valjakt inte har fungerat, men sedan

ändå föreslår en återgång till laglig kommersiell jakt. Denna attityd är förödande för svensk miljöpolitik, för valarna och för Sveriges förtroende i valskyddsfrågor. Motionären anser att Sverige inte skall förhandla om framtida valjakt inom IWC. Fortsatt jakt innebär att det varken är möjligt att garantera etiska principer rörande jakt eller att fastställa hur valar påverkas av dagens miljöhot. Det är inte heller möjligt att effektivt bekämpa den illegala handeln med valprodukter. Försiktighetsprincipen är helt enkelt inte förenlig med en återgång till kommersiell valfångst. I yrkande 4 begärs att Sverige, genom ett starkt nätverk av likasinnade medlemsländer som t.ex. Storbritannien, Australien, Nya Zeeland och USA, verkar för att valfångstfrågan förblir en internationellt prioriterad miljöfråga. Då valar betingar stora ekonomiska värden har fångsten resulterat i förödande illegal handel eller okontrollerad legal handel mellan valfångstländer. Detta är en orsak till att valbestånden minskat katastrofalt under 1800- och 1900-talen.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför har principerna om bevarande av biologisk mångfald och hållbart nyttjande varit centrala i de processer som styr utvecklingen av nyttjandet av biologiska resurser. Vid Sveriges inträde i IWC år 1979 förklarades att de marina däggdjuren är en del av världens gemensamma egendom. Jakt kan bara accepteras om det finns vetenskapligt underlag från allmänt accepterade undersökningar eller väl kalibrerade modeller. Efter ett minst tioårigt moratorium är Sverige berett att diskutera återupptagandet av valjakten baserat på vetenskapligt underlag. Regeringen anför i propositionen att Sveriges inställning i denna fråga ligger fast. Utskottet delar regeringens uppfattning att valar i första hand bör nyttjas på ett icke dödande sätt. I den mån valjakt äger rum måste den ske i enlighet med principerna för hållbart nyttjande utifrån ekosystemansatsen och baserat på försiktighetsprincipen enligt bästa tillgängliga vetenskapliga bedömningar. Uttolkningen av ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen bör ske inom IWC och utifrån den vetenskapliga kommitténs bedömningar. Sverige kan inte acceptera valjakt som bedrivs utan stöd av IWC eller i strid med organisationens grundläggande målsättning. Genom att många valbestånd genom fredning har skonats från kommersiell jakt i decennier har en viss återhämtning skett. De mycket låga reproduktionstalen hos valar gör dock att återhämtningen går långsamt. Det bör som regeringen påpekar därför under flera decennier inte bedrivas jakt på flertalet av de stora valarterna. Däremot förekommer vissa bestånd av ett fåtal arter, som t.ex. vikval, på vilka en begränsad jakt bör kunna vara möjlig från biologisk synpunkt. I dag förekommer en av IWC reglerad och av Sverige stödd husbehovsjakt för ursprungsbefolkningar. Vetenskaplig jakt är tillåten för IWC:s medlemmar och för närvarande inte möjlig att kontrollera. Norge och fr.o.m. år 2006 också Island kan som medlemmar med reservation mot moratoriet bedriva kommersiell valjakt utifrån egna bedömningar. Dessutom finns risk för okontrollerad valjakt bedriven av länder utanför IWC. Utskottet anser i likhet med regeringen att det finns ett uppenbart behov av att IWC

fullt ut kontrollerar alla former av valjakt, inklusive den som nu sker inom IWC men utanför organisationens fulla kontroll. De senaste årens arbete inom IWC visar att försöken att reglera valjakten på ett effektivt sätt måste fullföljas. En överenskommen förvaltningsplan för kommersiell valjakt måste, liksom allt nyttjande av biologiska levande resurser, utgå från ekosystemansatsen och principerna om bevarande av biologisk mångfald och hållbart nyttjande. Allt nyttjande måste baseras på försiktighetsprincipen kvantifierad genom objektiv forskning. Som framhålls i propositionen är de nya regler för kvotsättning som utvecklats inom IWC, RMP (Revised Management Procedure), sannolikt de mest genomtänkta och noggrant utformade beräkningsmetoder som existerar för nyttjande av levande biologiska resurser. Utskottet delar regeringens uppfattning att den nya förvaltningsplanen bör omfatta regler för jaktens bedrivande som minimerar djurens lidande och är minst lika omfattande som de som gäller enligt svensk lagstiftning. Kontrollen av jaktens bedrivande bör ske genom internationella observatörer och nationella inspektörer överallt där detta är möjligt. Övervakning av valjaktsfartygen bör även ske genom teknik som möjliggör kontroll i land av fartygens position och rörelser. För att kunna kontrollera att den totala, av mänskliga aktiviteter orsakade, dödligheten inte överskrider beviljade kvoter eller att skyddade bestånd beskattas, bör IWC ha tillräcklig insyn i DNA-register över alla tagna valar. Internationellt kontrollerade system bör finnas för stickprovstagningar i senare distributionsled. Utskottet delar regeringens bedömning att när en ny förvaltningsplan utan reservationer skapats i enlighet med nämnda riktlinjer bör det bli möjligt att för definierade bestånd tillåta en begränsad kommersiell valjakt. Ett sådant beslut måste tas av IWC och följa dess vetenskapliga kommittés rekommendationer. I praktiken skulle antagandet av en sådan förvaltningsplan innebära att jakt inom överskådlig tid skulle vara möjlig enbart på enstaka bestånd. Det totala uttaget skulle uppgå till högst någon procent av beståndets storlek. Detta innebär sannolikt att färre valar skulle få jagas än vad som sker i dag. Utskottet anser därmed att motion 2003/04:MJ52 (m) yrkandena 2–4 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Forskning om valar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (fp) om miljöforskningsinstitut i Östersjöområdet, med hänvisning till befintlig verksamhet samt att behovet av marin miljöforskning kommer att ses över i samband med nästa forskningpolitiska proposition.

Jämför reservation 6 (fp, kd).

Propositionen

Enligt regeringen bör forskning om valar bedrivas utan att dessa dödas. Undantag bör endast medges i särskilda fall och i liten skala. Sverige bör aktivt verka för att behovet av forskning om valar tillgodoses i anslutning till bl.a. IWC:s och ASCOBANS forskningsprogram och vetenskapliga kommitté. Forskning bör fortsatt stödjas för att genom selektiva fiskeredskap och alternativa fiskesätt minska bifångsterna i fisket.

Motionen

Enligt motion 2003/04:MJ53 (fp) yrkande 4 bör regeringen vara mer pådrivande för att EU gemensamt ökar forskningsinsatserna kring Östersjöns miljösituation. EU bör förlägga ett marint miljöforskningsinstitut till Östersjöområdet, med syfte att bedriva forskning kring strategier för marina miljöer. Denna typ av forskning kan enligt motionärerna vara viktig för att kunna föreslå vilka åtgärder som behövs inom exempelvis kemikaliepolitiken för att stärka en livskraftig stam av t.ex. tumlare i Östersjön.

Utskottets ställningstagande

Det finns i dag tre marina forskningscentrum i Sverige kopplade till universitetet i Stockholm, Umeå och Göteborg. Vid dessa finns också forskningsstationer, varav två i Östersjöområdet: Umeå och Askö. Marin forskning bedrivs också vid Lunds universitet och Kalmar högskola. Forskningscentrumens uppgifter är att värna och samordna den marina forskningen, utbildningen och miljöövervakningen samt att sprida information om den marina miljön. Utskottet har erfarit att det för närvarande pågår en utvärdering av de marina centrumen. Universitet och högskolor kan söka forskningsstöd via EU:s program för forskning och utveckling. EU stöder bl.a. forskning om den marina miljön. EU kan också lämna stöd för att utveckla samarbete mellan forskningsinstitutioner. Det ankommer på universitetet och högskolorna att söka stöd från EU. Regeringen avser att återkomma beträffande stödet till och organisationen av den marina forskningen i samband med nästa forskningspolitiska proposition. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motion 2003/04:MJ53 (fp) yrkande 4 bör lämnas utan vidare åtgärd.

Organisation av arbetet med valpolitik

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande (m) om Internationella valfångstkommissionen (IWC). Vidare avstyrks ett motionsyrkande (fp) om EU-samordning av valpolitiken med hänvisning till vad som anförs i propositionen. Slutligen avstyrks ett motionsyrkande (m) om svensk representation vid IWC:s möten samt ett yrkande (fp) om samråd mellan regering och riksdag, med hänvisning till regeringens riktlinjer i dessa frågor.

Jämför reservationerna 7 (fp, kd) och 8 (fp, kd).

Propositionen

I propositionen framhålls att IWC bör vara den ansvariga internationella organisationen för bevarande och förvaltning av valar. Arbetet inom organisationen bör bedrivas under största möjliga öppenhet och deltagande och med respekt för olika parterns integritet. Sverige bör verka för att IWC:s bevarandekommitté stärker det internationella samarbetet för bevarandet av valar. Det regionala ansvaret för mindre valar kan åvila regionala organisationer som ASCOBANS och ACCOBAMS (Agreement on the Conservation of Cetaceans of the Black Sea, Mediterranean Sea and Contiguous Atlantic Sea) och utövas i samarbete med berörda regionala fiskeri- och miljöorganisationer. Det svenska arbetet med internationella valfrågor inom IWC bör samordnas med arbetet inom andra relevanta organisationer som CITES, konventionen om biologisk mångfald, Bonnkonventionen, EU, IMO (International Maritime Organization) och ICES (International Council for the Exploration of the Sea). Vidare bör den svenska politiken i valfrågor utformas efter hörande av Vetenskapliga rådet för biologisk mångfald och andra berörda intressenter. Inom Regeringskansliet bör Miljödepartementet även fortsättningsvis ha huvudansvaret för valfrågan. Regeringen anser att den ansvarsfördelning som finns mellan ansvariga myndigheter fungerar väl och bör behållas.

Motionerna

I motion 2003/04:MJ52 (m) begärs att Sverige verkar för att IWC omvandlas från en valjaktskommission till en valskyddskommission (yrkande 5). Motionärerna bakom motion 2003/04:MJ53 (fp) yrkande 1 anser att det finns behov av att finna bättre former för att samråda med och informera riksdagen avseende Sveriges agerande i IWC. I yrkande 2 uppmärksammas betydelsen av förbättrad samordning av valpolitiken på EU-nivå. Motionärerna framhåller att EU inte är medlem i IWC och att det i dag inte finns något officiellt samarbete mellan EU:s medlemsstater i valfrågan. Detta får till följd att EU inte kan utnyttja sin ställning som internationellt och politiskt viktig aktör. Samarbetet inom EU bör därför förbättras. Enligt motion 2003/04:MJ52 (m) bör Sverige ändra sin policy beträffande representation vid IWC:s möten.

Motionären hävdar att den skarpa kritik som riktats mot regeringen för dess kraftlösa valfångstpolitik bl.a. är ett resultat av nivån på Sveriges representation vid IWC:s möten. Medan de flesta medlemsländer väljer att skicka höga diplomater och regeringsföreträdare har Sverige i stället valt att skicka lägre tjänstemän. Regeringen bör i framtiden representeras på en mer ändamålsenlig nivå än hittills (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Som framhålls i propositionen måste förvaltningen av världens valar ske utifrån ett globalt perspektiv och bedrivs effektivt så att de uppsatta målen kan nås. I enlighet med de beslut som tagits vid såväl Stockholmskonferensen år 1972 som Riokonferensen år 1992 bör den internationella förvaltningen av valar åvila Internationella valfångstkommissionen. Sverige bidrog vid IWC:s senaste kommissionärsmöte till bildandet av organisationens bevarandekommitté (Conservation Committee). Avsikten är att genom denna samla och effektivisera IWC:s bevarandearbete samt möjliggöra ett enhetligt och systematiskt agerande gentemot andra internationella forum. Utskottet konstaterar att bevarandet av valar förutsätter gemensamma internationella överenskommelser och att IWC:s verksamhet syftar till att genom en effektivare och mer ändamålsenlig förvaltning skapa ett hållbart nyttjande av valbestånden. Därmed bör motion 2003/04:MJ52 (m) yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Som framhålls i motion 2003/04:MJ53 (fp) yrkande 1 finns det behov av att finna bättre former för att samråda och informera riksdagen avseende Sveriges agerande i IWC. Utskottet har inhämtat att regeringen avser att hålla riksdagen informerad om viktigare förändringar och centrala frågeställningar rörande politiken för bevarande och hållbar förvaltning av valar. Därmed anser utskottet att det inte föreligger något behov av ett riksdagsuttalande i frågan. Motion 2003/04:MJ53 (fp) yrkande 1 avstyrks i berörd del.

Som framgår av propositionen är EU inte part till IWC och har inte aktivt deltagit i organisationens arbete. Ingen koordinering förekommer mellan EU:s medlemsstater. Däremot företräds EU av ordförandelandet vid möten inom CITES, då handel med valprodukter diskuteras, och koordinering sker vid partsmöten inom Bonn- respektive Bernkonventionen. Bifångster inom fisket utgör ett allvarligt problem för många valbestånd. Det kommersiella fisket inom EU regleras genom EU:s gemensamma fiskeripolitik (GFP). Med hänvisning till subsidiaritetsprincipen har dock bestämts att fisket inom eget territorialvatten tills vidare hanteras utifrån nationell lagstiftning. Fisket efter kvoterade arter, vilket är det fiske som främst påverkar valar, baseras på principen att fastställda kvoter och regler inte ensidigt kan ändras av enskilda nationer. EU:s ministerråd beslutar därför om frågor som rör kommersiellt utnyttjande av fisk. EU är vidare observatör inom ASCOBANS, vilket innebär att EU:s direktorat för fiske företräder EU:s medlemsstater när t.ex. bifångster inom det kommersiella fisket behandlas. Tumlaren omfattas även av EU:s miljöpolitik genom Art- och habitatdirektivet (bilaga 2 och 4), som

kräver att medlemsstaterna skyddar arten genom bl.a. inrättandet av skyddade områden samt genom att bifångster övervakas och åtgärdas. Med anledning av detta har EU:s ministerråd våren 2004 antagit en förordning för att minska bifångsterna av småvalar inom fisket. Inom IWC diskuteras för närvarande att inom ramen för den nyligen inrättade bevarandekommittén prioritera arbetet med bifångster av valar i fisket. Detta kan innebära att EU:s roll kan komma att öka även inom IWC. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att riksdagen inte bör vidta någon ytterligare åtgärd med anledning av motion 2003/04:MJ53 (fp) yrkande 2. Motionen avstyrks.

När det gäller kravet i motion 2003/04:MJ52 (m) yrkande 6 om att Sverige bör ändra sin policy beträffande representation vid IWC:s möten vill utskottet anföra följande. Ansvaret för att organisera arbetet med valar åvilar regeringen, som utser svensk kommissionär i IWC. Eftersom valfrågans beredning inom Sverige domineras av bevarandenaspekter åvilar det operativa ansvaret Miljödepartementet. Departementet avgör delegationens sammansättning. Utskottet har inhämtat att de allra flesta länder sänder tjänstemän till IWC:s möten. Höga regeringsföreträdare deltar sällan och bara i enstaka frågor. De länder för vilka fisket (där valarna ingår) är en viktig del av utrikeshandeln, såsom Norge och Island, företräds av respektive utrikesdepartement. Sveriges kommissionär vid IWC är forskare och valdes för åren 2001–2003 till IWC:s ordförande. I övrigt deltar Miljödepartementet vid IWC:s möten. Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen angående Sveriges representation i IWC och föreslår därför att motion 2003/04:MJ52 (m) yrkande 6 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar, punkt 1 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner regeringens förslag om övergripande principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar samt tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om principer för hotade djurarter. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:124 och motion 2003/04:MJ51 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2003/04:MJ52 yrkandena 1 och 7 samt 2003/04:MJ408 yrkande 9.

Ställningstagande

Det är inte bara valar som är hotade. Samma principiella politik med likartade angreppssätt och åtgärder bör gälla för samtliga hotade arter, åtminstone däggdjur och fåglar. Ett sådant förhållningssätt underlättar förståelsen för skyddsåtgärder, eller avsaknaden av sådana, vilket bidrar till minskade konflikter mellan människor som sätter bevarandenaspekter främst och de som är mer restriktiva. Därtill undviks att politiken för hotade arter blir djurslags-specifik. De övergripande principerna i propositionen är i huvudsak invändningsfria. När regeringen beskriver hur principerna skall uppnås blir det mer problematiskt. Avsnittet om miljöhot liksom det om tumlaren består nästan enbart av spekulationer. Det är inte en tillfredsställande grund vare sig för riksdagens beslut eller för regeringens vidare direktiv till myndigheter. Regeringen skall avstå från att spekulera och i stället ta fasta på de fakta som finns eller, om de är bristfälliga, utöka kunskapen på området. Först därefter är det möjligt för riksdagen att fatta beslut. Denna ordning borde vara självklar. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Bifångster av valar, punkt 2 (fp)

av Lennart Fremling (fp) och Anita Brodén (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om bifångster av småvalar. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ53 yrkande 3 och avslår motionerna 2003/04:MJ50, 2003/04:MJ51 yrkande 3 och 2003/04:MJ408 yrkande 8.

Ställningstagande

EU:s ministerråd har lagt fram ett förslag som syftar till att minska bifångster av småvalar. Förslaget innebär bl.a. att man vill förbjuda användningen av drivgarn samt att s.k. ljudskrämmare skall börja användas. Innan beslutet fattades ansåg Fiskeriverket och regeringen att dessa åtgärder inte var relevanta, bl.a. med hänsyn till att kostnaderna för fiskerinäringen ansågs bli för höga. I gengäld har delar av miljörelsen drivit krav på förbud mot drivgarn och införande av ljudskrämmare. Regeringen bör därför utreda effekterna av dessa beslut. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Kompensation till yrkesfiskare, punkt 3 (kd)

av Björn von der Esch (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kompensation till yrkesfiskare. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ49.

Ställningstagande

Ett beslut om gemensam rådsförordning om åtgärder för att minska oavsiktlig fångst av valar vid fiske antogs vid jordbruks- och fiskerådets möte den 22 mars 2004. Kristdemokraterna ifrågasätter om de regler som föreskrivs i förordningen är proportionerliga i förhållande till de problem som de avser att lösa. Beträffande ljudskrämmare, s.k. pingars, pågår forskning kring effekten av dessa, vars syfte är att avskräcka tumlarna från att närma sig näten. När det gäller begränsad användning av drivgarn är restriktioner i första hand aktuella för Nordsjön. Ett av delmålen i miljö kvalitetsmålet Hav i balans och levande kust och skärgård föreskriver att bifångsten av tumlare får vara högst 1 % av bestånden. Denna målsättning är redan uppfylld. Förbudet mot drivgarn får starkt negativa konsekvenser för laxfisket på den svenska syd- och ostkusten.

I praktiken torde åtgärden omöjliggöra ett kommersiellt laxfiske i Östersjön. Det är därför nödvändigt att berörda yrkesfiskare kompenseras fullt ut för förluster till följd av EU-förordningen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om hur berörda fiskare fullt ut skall kompenseras för de förluster som inskränkningen av deras fiskeverksamhet innebär. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Turistnäringen och valar, punkt 4 (m)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om stöd till turistnäringen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ51 yrkande 4.

Ställningstagande

I propositionen föreslås att möjligheten att se tumlare i Sverige skall underlättas. Det är utmärkt om ny turistverksamhet kan etableras. Vi förutsätter att regeringens avsikt är att underlätta för privata entreprenörer att bedriva valskådningsverksamhet. Någon konkurrerande statsstödd verksamhet är inte heller inom detta område acceptabelt. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Hållbart nyttjande av valar, punkt 5 (mp)

av Gunnar Goude (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om hållbart nyttjande av valar. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ52 yrkandena 2 och 3 samt avslår motion 2003/04:MJ52 yrkande 4.

Ställningstagande

I propositionen fastställs att förvaltningen av världens valbestånd bör regleras internationellt av IWC och utgå från ekosystemansatsen samt målet om biologisk mångfald. Förvaltningen bör baseras på principen om hållbart nyttjande. Med dessa termer har regeringen uppenbarligen för avsikt att föra en politik där kommersiell valfångst skall accepteras. Valarnas biologi och livsvillkor gör det inte möjligt att använda termen hållbart nyttjande gentemot

dessa mycket långsamt reproducerande marina däggdjur som dessutom hotas av en degraderad havsmiljö. Som regeringen själv anför i propositionen är den marina miljön i sig ett allvarligt hot mot valarnas överlevnad. Vidare framstår det som inkonsekvent och ologiskt att regeringen först konstaterar att skyddet mot kommersiell valjakt inte har fungerat, men sedan ändå föreslår en återgång till laglig kommersiell jakt. Denna attityd är förödande för svensk miljöpolitik, för valarna och för Sveriges förtroende i valskyddsfrågor. Sverige skall inte förhandla om framtida valjakt inom IWC, eftersom det med fortsatt valjakt varken är möjligt att garantera etiska principer rörande jakt eller att fastställa hur valar påverkas av dagens miljöhot. Det är inte heller möjligt att effektivt bekämpa den illegala handeln med valprodukter. Försiktighetsprincipen är helt enkelt inte förenlig med en återgång till kommersiell valfångst. Vad som ovan anføres om hållbart nyttjande av valar bör ges regeringen till känna.

6. Forskning om valar, punkt 6 (fp, kd)

av Lennart Fremling (fp), Anita Brodén (fp) och Björn von der Esch (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om miljöforskningsinstitut i Östersjöområdet. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ53 yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringen bör vara mer pådrivande för att EU gemensamt ökar forskningsinsatserna kring Östersjöns miljösituation. EU bör förlägga ett marint miljöforskningsinstitut i Östersjöområdet med syfte att bedriva forskning kring strategier för marina miljöer. Denna typ av forskning borde vara en viktig hörnsten för att bl.a. föreslå vilka åtgärder som behövs inom t.ex. kemikaliepolitiken för att stärka en livskraftig stam av t.ex. tumlare i Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

7. EU-samarbete om valar, punkt 8 (fp, kd)

av Lennart Fremling (fp), Anita Brodén (fp) och Björn von der Esch (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om EU-samordning av valpolitiken. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ53 yrkande 2.

Ställningstagande

EU är inte medlem i IWC. Det finns i dag inte heller något officiellt samarbete mellan EU:s medlemsstater i valfrågan. Detta får till följd att EU inte kan utnyttja sin ställning som internationellt och politiskt viktig aktör. EU bör därför förbättra samarbetet i denna fråga. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Samråd inför IWC, punkt 10 (fp, kd)

av Lennart Fremling (fp), Anita Brodén (fp) och Björn von der Esch (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om samråd inför IWC:s möten. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ53 yrkande 1.

Ställningstagande

Det finns behov av att finna bättre former för att samråda och informera riksdagen avseende Sveriges agerande i IWC. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Förbud mot drivgarn (m, c)

Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m), Jan Andersson (c) och Bengt-Anders Johansson (m) anför:

Regeringen har inom EU varit med och förhandlat fram en ny förordning för att minska bifångsterna av småvalar inom fisket. Förordningen innebär bl.a. att fiske med drivgarn i Östersjön förbjuds fr.o.m. år 2008. Avsikten med förbudet är således att minska bifångster av tumlare vid fiske. Då regeringen själv anför att bifångster av tumlare i Östersjön gradvis har minskat och inte förekommit under senare tid blir beslutet utan materiellt innehåll. Vi anser att det är djupt beklagligt att regeringen har ställt sig bakom ett sådant beslut. Ett förbud förändrar bara de svenska yrkesfiskarnas konkurrenssituation utan att få någon effekt på beståndet av tumlare i Östersjön.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2003/04:124 En hållbar svensk politik i fråga om valar:

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag om övergripande principer för en hållbar svensk politik i fråga om valar (avsnitt 7.1).

Följdmotioner

2003/04: MJ49 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de fiskare som drabbas av de i propositionen redovisade åtgärderna för att begränsa bifångster av tumlare skall kompenseras fullt ut.

2003/04: MJ50 av Jeppe Johnsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om drivgarnsförbudet.

2003/04: MJ51 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en och samma principiella hållning vad gäller politik för hotade djurarter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett bättre beredningsunderlag för regeringens förslag.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot drivgarn i Östersjön.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till turistnäringen.

2003/04: MJ52 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag i proposition 2003/04:124 punkt 7.1 Övergripande principer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges inställning till valjakt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hållbart nyttjande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommersiell jakt.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges inställning till behovet av att omvandla Internationella valfångstkommissionen till en internationell valskyddskommission.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att Sverige ändrar sin hittillsvarande policy beträffande representation vid IWC:s möten.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om innehållet i den svenska valfångstpolitiken.

2003/04: MJ53 av Marie Wahlgren m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att finna bättre former för att samråda och informera riksdagen avseende Sveriges agerande i IWC.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra samordningen av valpolitiken på EU-nivå.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utreda EU:s åtgärder för att skydda småvalar och tummelbestånd i Östersjön.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förlägga ett marint miljöforskningsinstitut i Östersjöområdet.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04: MJ408 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tumlare.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om valfångst.